

szövegnek, amit csak erősít a főszereplő visszatérése születési helyére, Sea Pointba. Elbeszélői szempontból a második rész szolgál igazi újdonsággal, amikor Michael ápolójának „én-narratívája” (az egyes szám első személyű elbeszélői mód) átvált „te-narratívába” (Michaelhoz intézett elbeszélői mód), mégpedig kétfélébe: előbb egy klasszikus levélformában írottba, utána pedig egy elképzelt, feltételes módban fogalmazott elbeszélői hangba.

A mű minden kétséget kizáróan igénylő választ ad arra a kérdésre, hogy lehet-e még a szabadság elcsépeltnek tűnő tematikájáról új hangon szólni. Lehet; Coetzee-nek – mint azt az angol irodalomtól már megszokhattuk – a narratív technikák megújításával sikerült.

PARRAG JUDIT

(Fordította Ross Károly, *Art Nouveau Kiadó, Pécs, 2003, 352 oldal, 1699 Ft*)

SCHEIN GÁBOR:

(*retus*)

Schein Gábor új könyve fotóalbum, vagy még inkább fényképes doboz. Fölhalmozódott, mindenféle képek leírása, emlékek fölhánytorgatása, megkomponálása és megszerkesztése. A könyvben rövid, egy-két oldalnyi lírai szövegeket, már-már verseket

olvashatunk. Mindegyik darab egy képhez kötődik, fényképet ír le, reflexiókat fűz hozzá, emlékeket idéz föl. Akár véletlenszerűen fölgyűlt albumnak is beválik, amelyben a képeket szövegek helyettesítik. Ezek a szövegek pedig azt örökítik meg, ami egy 20. századi emberrel megtörténhetett.

Mint ahogy a fotók sokfélék, a kötet írásai is azok. Változatosak témában és hangvételben, ami már csak azért is feltűnő, mert nincsenek szisztematikusan rendezve. Illetve a rendezés elve az, hogy ne legyenek rendszerbe foglalva. Ami összeköti őket, az a megfogalmazás ökonómiája: mintha a kép leírására csak annyi hely volna, amennyi egy fénykép vagy képeslap hátoldalán. Levelezőlapoknak is fölfoghatnánk őket, amelyeket egy elkövetkező nemzedéknek hagy örökül a 20. század embere. Elöl a kép, hátul a szöveg, egymásra olvasandók. Erre ösztönöz a kötetben (*a piros kabátos*) című írás is. „A koboldfejű vadász vállára hosszú, kampós botot vett. Piros kabátja a térdéig ért, és a kampóra, hátsó lábait összekötözve, egy kövér nyulat akasztott. A betűk, amely alatt vadászni indult, olvashatatlan mintaként hajlottak jobbra, míg a piros kabátos, fegyvertelen vadász előfűttenett egy kutyát, talán dalmatíner lehetett, és az, ahogy a kép mutatta, nyomban utánaeredt a következő nyúlra, a fehér lapon piros csík jelezte, hogy kicsordult a

vér.” Később az elbeszélő így folytatja: „Mindez akkor jutott újra eszembe, amikor húsz évvel később J. mozdulatlanul és sápadtan ült egy fotelben [...]” Ahogy az elbeszélő emlékei a halott J.-ről összecsúsznak a képeslap ábrázolatával, a lap piros kabátos vadásza a halál allegóriájává válik. Pár lappal a fent idézett írás előtt olvashatunk Bobó, a tengerimalac haláláról. A (*bobó*) alapján három olyan szempontot is nyertünk, amit a kötet olvasásakor érvényesíthetünk. Az egyik, hogy a kisebb súlyúnak tűnő részek is igen fontosak. Az ember Bobó halálát éppoly szívszorítónak érzi, mint egy ember halálát, például a (*szökőkút*) című írásban. A másik szempont egy kérdés, amely az előbbi alapján vetődik föl. Ha az ember egy tengerimalac halálának leírása és egy ember halálának leírása nyomán a két elmúlást pont ugyanolyan szívzaggatónak találja, akkor ennek talán a leírás esztétikai minősége az oka. Ha ez így van, akkor a képeken megörökített történelmi események is inkább a megszüpített múlt, mintsem a nyers tények kategóriájába sorolhatók. A harmadik szempontot megint csak a tengerimalacnak köszönhetjük. Tengerimalacunk ugyanis halála előtt néhány nappal egy könyvekből épített labirintusban szaladgált vígan, „aztán megunta, és a kopott, rózsaszín Petőfi-összes alól úgy kellett kibökdöszni”. Az olvasó nemigen tudja megállni, hogy Bobóban meg-

lássá saját allegóriáját. A könyv több pontján ugyanígy gyümölcsöző lehet az allegóriákat kibontó értelmezői hozzáállás.

A kötet saját elkészültének műhelytitkairól is allegóriákban szolgált részleteket. Jópár írás foglalkozik a fényképezés technikájával, a (*barázdák*) című írástól kezdve egészen a (*retus*) című darabig, amely a képszépités, vagyis a műtszépités rejtelmeibe avatja be az olvasót. A képszépités nehéz, bonyolult és rendkívüli ügyességet igénylő munka, és kell hozzá játékoság is bőven, ami egyébként a (*retus*) olvasásához is nélkülözhetetlen.

MANDA BORBÁLA

(*Jelenkor Kiadó, Pécs, 2003, 72 oldal, 1200 Ft*)

ACSAI ROLAND:

Természetes ellenség

Nemrég egy áruházban láttam egy rovarirtó szert, amely a Biokill névre hallgatott. Különös, kissé hátborzongató elnevezés egy kemikália számára, amit azért fejlesztettek ki, hogy „elpusztítson mindent, amit kell”, miközben meghagyja a lelkiismeret számára egérutat jelentő természetesség illúzióját.

Acsai Roland második verseskötetének címe *Természetes ellenség*.